

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра цивільного права № 2

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Сімейне право»
(вибіркова)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Харків – 2019

Програма навчальної дисципліни «Сімейне право»: галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень перший (бакалаврський)

Розробники:

Явор Ольга Анатоліївна, професор кафедри, доктор юрид. наук, професор кафедри цивільного права № 2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Надьон Вікторія Валентинівна, професор кафедри, доктор юрид. наук, професор кафедри цивільного права № 2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Іванова Ксенія Юріївна, доцент кафедри, канд. юрид. наук, доцент кафедри цивільного права № 2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Піддубна Вікторія Федорівна, доцент кафедри, канд. юрид. наук, доцент кафедри цивільного права № 2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Колісникова Ганна В'ячеславівна, доцент кафедри, канд. юрид. наук, доцент кафедри цивільного права № 2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права № 2
протокол № 2 від 08.10.2019 р.

Завідувач кафедри цивільного права № 2
д.ю.н., проф.

В.Л. Яроцький

Зміст

<u>1. Вступ</u>	4
<u>2. Опис навчальної дисципліни</u>	10
Навчально-тематичний план дисципліни	10
<u>3. Зміст програми навчальної дисципліни</u>	12
<u>4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни</u>	14
<u>4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять</u>	
<u>4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти</u>	14
<u>4.3. Освітні технології та методи навчання</u>	15
<u>4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни</u>	16
<u>4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни</u>	177
<u>4.6. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни</u>	29
<u>Додаток 1. Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни</u>	30
<u>Додаток 2. Карта результатів навчання здобувача вищої освіти сформульованих у термінах компетентностей</u>	33
<u>Додаток 3. Матриця зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями в програмі навчальної дисципліни</u>	37

1. Вступ

Навчальна дисципліна «Сімейне право» є надзвичайно важливою для підготовки висококваліфікованих спеціалістів в галузі права і припускає опанування студентами питань щодо регулювання сімейних відносин. Незважаючи на тенденцію зменшення кількості розірваних шлюбів останніми роками, Україна все ж продовжує лідирувати за кількістю розлучень серед країн Європи. Масштаби поширення багатьох соціально-негативних явищ, таких, як збільшення випадків дитячої безпритульності, дитячої смертності, зменшення народжуваності, збільшення кількості осіб, позбавлених батьківських прав і т.п., створює загрозу для національної безпеки нашої держави. З метою забезпечення реалізації сімейних прав, а особливо прав дітей як більш вразливої категорії громадян, в Україні було прийнято багато нормативних актів, які встановлюють основні засади державної політики у цій сфері. Реформування сімейного законодавства не обмежилось прийняттям 10 січня 2002 р. Сімейного кодексу України (введеного в дію з 1 січня 2004 р.), внесенням до нього суттєвих змін, важливу роль відіграла ратифікація ряду міжнародних договорів та конвенцій.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є відносини між членами сім'ї, а також особами, які пов'язані сімейними зв'язками, в тому числі відносини, які виникають: при укладенні та розірванні шлюбу, здійсненні особистих немайнових та майнових прав подружжя, батьків, дітей та інших членів сім'ї, влаштуванні дітей, позбавлених батьківського піклування тощо.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення сімейного права базується на засвоєнні студентами таких дисциплін, як: теорія держави і права, конституційне право, цивільне право. Сімейне право як навчальна дисципліна тісно пов'язана з такими інститутами цивільного права як: інститут опіки та піклування, інститут власності, спадкуванням по закону тощо. Зв'язок сімейного права існує і з цивільним процесуальним правом, оскільки в судовому порядку вирішуються справи щодо надання особі права на шлюб, до досягнення шлюбного віку, розірвання шлюбу у випадку наявності

неповнолітніх дітей, спори про стягнення аліментів, захисту інших сімейних прав. Певною мірою сімейне право пов'язане з житловим правом (право на житлову площу виникає не лише з договору житлового найму, а також з сімейно-шлюбних відносин).

Метою даної навчальної дисципліни є: опанування студентами системи знань з сімейного права України; акцентування уваги студентів на складних теоретичних та практичних проблемах сімейних правовідносин; на основі конкретно-предметного матеріалу вироблення навиків аналітичного мислення у студентів; формування у слухачів теоретичних знань щодо його інститутів, особливостей їх регулювання і подальшого розвитку.

Завданнями навчальної дисципліни є вивчення дисципліни “Сімейне право України” є: поглиблене вивчення студентами проблем сімейного права, аналіз актів сімейного законодавства України, міжнародних договорів, актів вищих судових інстанцій, навчальної та монографічної літератури, вирішення аналітичних завдань та практичних казусів відповідно до програми курсу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- основні положення сімейно-правової доктрини з питань укладення та припинення шлюбу, виникнення та припинення правовідносин між батьками та дітьми, особистих немайнових та майнових правовідносин між членами сім'ї та родичами, влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- підходи судової практики щодо тлумачення і застосування законодавства України, що регулює сімейні правовідносини;
- позицію ЄСПЛ щодо розуміння права на сімейне життя та стандартів його захисту;

вміти :

- використовувати дані науки сімейного права для вирішення практичних завдань;
- правильно застосовувати та тлумачити сімейне законодавство;
- орієнтуватися в міжнародно-правовому регулюванні сімейних відносин;
- складати акти застосування норм права, процесуальні документи.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми:

а) навчальна дисципліна належить до циклу цивільно-правових дисциплін;

б) при вивченні даної дисципліни використовуються знання, отримані з наступних дисциплін: теорія держави та права, конституційне право, цивільне право, договірне право, цивільний процес, адміністративне право, трудове право, право соціального забезпечення;

в) основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні таких дисциплін (постреквізити): цивільне право, цивільний процес, міжнародне приватне право.

Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформованих в результаті освоєння навчальної дисципліни¹:

ПК – 1. Знання положень Конвенції з захисту прав людини та основоположних свобод, Конвенції про права дитини щодо гарантованих прав і свобод учасників сімейних відносин і їх захисту.

ПК – 2. Знання прецедентної практики Європейського суду з прав людини щодо захисту прав учасників сімейних відносин.

ПК – 3. Розуміння співвідношення цивільного та сімейного права.

ПК – 4. Уміння працювати з джерелами сімейного права.

ПК – 5. Навички застосування аналогії права та аналогії закону для подолання прогалин у правовому регулюванні сімейних відносин.

¹ Експлікація загальних і професійних компетентностей визначається в карті предметних компетентностей (Додаток 1)

ПК – 6. Знання основних засад (принципів) сімейного права, інститутів сімейного права та їх змісту.

ПК – 7. Навички застосування норм матеріального і процесуального права під час вирішення сімейно-правових казусів.

ПК – 8. Знання видів сімейних правовідносин і підстав їх виникнення, зміни та припинення.

ПК – 9. Знання елементів сімейних правовідносин.

ПК – 10. Знання прав та обов'язків подружжя, батьків і дітей, інших членів сім'ї та способів їх захисту.

ПК – 11. Уміння моделювати правові ситуації щодо сімейних відносин у навчанні та практичній діяльності.

ПК – 12. Здатність виявляти проблеми, що виникають у сфері сімейних відносин, їх аналізувати та пропонувати способи їх вирішення.

ПК – 13. Уміння грамотно і точно формулювати особисту точку зору зі спірних питань сімейного права та належним чином її аргументувати.

ПК – 14. Навички консультування з питань здійснення та захисту сімейних прав.

ПК – 15. Вміння вільно орієнтуватися у чинному сімейному законодавстві та застосовувати його на практиці.

ПК – 16. Навички здійснення самостійного аналізу та тлумачення нормативно-правових актів, що регулюють сімейні відносини.

ПК – 17. Навички збору і аналізу інформації щодо правового регулювання сімейних відносин з національних і міжнародних джерел.

ПК – 18. Навички використання інформаційних технологій та баз даних при здійсненні пошуку необхідної інформації щодо правового регулювання сімейних відносин.

ПК – 19. Здатність здійснювати правову кваліфікацію сімейно-правових договорів.

ПК – 20. Знання правил, методів, прийомів і засобів юридичної техніки та вміння їх застосовувати на практиці при складанні сімейно-правових договорів та документів у сфері сімейних відносин.

ПК – 21. Здатність до самоосвіти у сфері сімейного права.

У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання²:

РНС НД – 1.1. Демонструвати знання положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенції про права дитини щодо гарантованих прав і свобод учасників сімейних відносин та розуміти їх значення у регулюванні сімейних відносин і захисті прав їх учасників.

РНС НД – 1.2. Визначати особливості сімейного права з урахуванням специфіки його предмета і методів правового регулювання.

РНС НД – 1.3. Розуміти значення договору у регулюванні сімейних відносин.

РНС НД – 1.4. Демонструвати знання понятійного апарату в сфері сімейного права та навички його застосування.

РНС НД – 1.5. Демонструвати знання та розуміння особливостей сімейних відносин та їх правового регулювання.

РНС НД – 1.6. Демонструвати знання основних правових інститутів сімейного права та розуміння їх змісту.

РНС НД – 1.7. Виявляти проблеми у правовому регулюванні сімейних відносин і пропонувати способи їх вирішення відповідно до принципів захисту прав людини, її основоположних свобод.

РНС НД – 1.8. Здійснювати аналіз підстав виникнення сімейних правовідносин.

РНС НД – 1.9. Здатність здійснювати юридичну кваліфікацію відносин у сімейному праві.

² Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією освітньо-професійної програми визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей (Додаток 2).

РНС НД – 1.10. Визначати правосуб'єктність учасників сімейних правовідносин сімейного права, їх права та обов'язки.

РНС НД – 1.11. Надавати консультації щодо особливостей здійснення сімейних прав та виконання обов'язків учасниками сімейних відносин та способів захисту їх прав, свобод та інтересів.

РНС НД – 1.12. Демонструвати знання умов і порядку укладення шлюбу.

РНС НД – 1.13. Демонструвати знання підстав, умов і порядку припинення шлюбу, визнання шлюбу недійсним, визнання шлюбу неукладеним.

РНС НД – 1.14. Визначати особисті немайнові та майнові права подружжя, порядок і способи їх захисту.

РНС НД – 1.15. Здатність визначати види правових режимів майна подружжя та пояснювати їх зміст.

РНС НД – 1.16. Здійснювати аналіз змісту шлюбного договору і інших договорів у сфері сімейного права.

РНС НД – 1.17. Підготувати проекти договорів у сфері сімейного права.

РНС НД – 1.18. Застосовувати нормативно-правові акти при вирішенні проблемних питань у сфері сімейних правовідносин.

РНС НД – 2.1. Демонструвати знання положень сімейного права щодо умов та порядку визначення походження дитини.

РНС НД – 2.2. Здатність продемонструвати знання положень чинного законодавства щодо встановлення факту батьківства (материнства) та оспорювання батьківства (материнства).

РНС НД – 2.3. Визначати особисті немайнові та майнові права та обов'язки батьків і дітей, порядок і способи захисту прав.

РНС НД – 2.4. Визначати права та обов'язки членів сім'ї та родичів.

РНС НД – 2.5. Здатність визначати форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

РНС НД – 2.6. Здійснювати системний аналіз колізійних норм сімейного права.

РНС НД – 2.7. Відшуковувати необхідну інформацію щодо регламентації сімейних відносин, використовуючи інформаційні технології і бази даних.

Модуляризація компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни.

Експлікація модуляризації компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни визначається у матриці зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями (Додаток 3).

2. Опис навчальної дисципліни

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність	Дидактична структура навчальної дисципліни
Кількість кредитів ЕКТС: 5 Кількість модулів: 2 Загальна кількість годин: 150 аудиторних – 48 самостійна робота - 102 Тижневих годин: 6 аудиторних – 4 самостійна робота - 2	Рівень освіти – перший (бакалаврський) Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право»	Вибіркова Модуль 1. Лекції: 6 Практичні заняття: 6 Самостійна робота: 11 Модуль 2. Лекції: 6 Практичні заняття: 6 Самостійна робота: 10 Види контролю: поточний контроль; залік за результатами практичних занять.

Навчально-тематичний план дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л.	п.	лаб.	інд.	с.р.
	150	22	26			102
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика доктрини сімейного права						
Тема 1. Поняття сімейного права як підгалузі цивільного права та його місце в системі права	14	2	2	-	-	10
Тема 2. Сімейні правовідносини.	14	2	2	-	-	10
Тема 3. Джерела сімейного права.	14	2	2	-	-	10
Тема 4. Шлюб. Поняття шлюбу та його правова природа	18	2	4			12
Тема 5. Порядок укладення шлюбу в доктрині сімейного права. Недійсність шлюбу: проблеми теорії та практики.	14	2	2	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	74	10	12	-	-	52
Змістовий модуль 2. Правовідносини подружжя: проблеми теорії та практики						
Тема 6. Особисті немайнові та майнові правовідносини подружжя в доктрині сімейного права та судовій практиці..	18	4	4	-	-	10
Тема 7. Договірне регулювання сімейних відносин. Поняття та порядок укладення шлюбу в доктрині сімейного права	14	2	2	-	-	10
Тема 8 <i>Визначення походження дітей.</i> Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей	14	2	2	-	-	10
Тема 9. Аліментні правовідносини батьків щодо дітей.	14	2	2	-	-	10
Тема 10. Форми	16	2	4			10

влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування						
Разом за змістовим модулем 2	76	12	14	-	-	50

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні положення сімейного права. Шлюб. Права та обов'язки подружжя.

Поняття сімейного права як підгалузі цивільного права та його місце в системі права. Предмет і метод сімейного права. Основні засади (принципи) сімейного права. Загальні положення сімейного законодавства. Сімейний кодекс – основне джерело сімейного законодавства. Цивільний кодекс у системі сімейного законодавства. Загальна характеристика інших джерел сімейного права.

Сімейні правовідносини. Поняття та види сімейних правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Захист сімейних прав та інтересів. Строки в сімейному праві.

Шлюб. Поняття шлюбу та його правова природа. Умови та порядок укладення шлюбу. Державна реєстрація шлюбу та її правові наслідки. Умови та порядок укладення шлюбу за законодавством України та країн ЄС. Умови та порядок укладення шлюбу в мусульманській доктрині сімейного права. Умови та порядок укладення шлюбу у Великобританії та США. Недійсність шлюбу. Визнання шлюбу неукладеним. Поняття та підстави припинення шлюбу. Правові наслідки розірвання шлюбу. Режим окремого проживання подружжя.

Особисті немайнові правовідносини подружжя: поняття, зміст та особливості. Види особистих немайнових прав: право на материнство та батьківство; право дружини та чоловіка на повагу до своєї індивідуальності; право на зміну прізвища; право на розподіл обов'язків та спільне вирішення питань життя сім'ї; право на свободу та особисту недоторканність.

Майнові правовідносини подружжя: поняття, зміст, особливості, види. Правовідносини подружжя з приводу майна. Правовий режим роздільного майна подружжя. Правовий режим спільного майна подружжя. Поділ спільного майна подружжя. Договірний режим майна подружжя. Шлюбний договір: зміст, форма та час дії. Зміна умов шлюбного договору. Розірвання шлюбного договору та визнання його недійсним. Правовідносини подружжя по утриманню. Способи надання утримання. Договір подружжя про надання утримання.

Модуль 2. Визначення походження дитини. Права та обов'язки батьків, дітей, інших членів сім'ї та родичів. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Визначення походження дітей. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою. Оспорювання батьківства та материнства. Встановлення факту батьківства та материнства.

Види особистих немайнових прав. Рівність прав та обов'язків батьків щодо дитини. Рівність прав та обов'язків дітей щодо батьків. Вирішення батьками питань щодо виховання дитини. Здійснення батьківських прав і виконання батьківських обов'язків. Права батьків по захисту прав дитини. Відповідальність батьків за неналежне здійснення батьківських прав і обов'язків. Права та обов'язки неповнолітніх батьків. Позбавлення батьківських прав. Поновлення батьківських прав. Відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав.

Правовідносини батьків і дітей з приводу майна. Правовідносини батьків і дітей щодо утримання. Обов'язок батьків утримувати дитину. Способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину. Аліментні правовідносини батьків щодо дітей. Визначення розміру аліментів, зміна розміру аліментів. Стягнення аліментів за минулий час і заборгованості за аліментами. Відповідальність за прострочення сплати аліментів. Договір між батьками про

сплату аліментів на дитину. Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дітей та його виконання. Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків та його виконання.

Майнові правовідносини інших членів сім'ї та родичів. Обов'язок по утриманню інших членів сім'ї та родичів. Розмір аліментів, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів, строки їх стягнення. Зміна розміру аліментів та звільнення від їх сплати.

Державна охорона дітей – сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Форми влаштування дітей – сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Поняття та сутність усиновлення. Умови, порядок та правові наслідки усиновлення. Визнання усиновлення недійсним. Скасування усиновлення. Позбавлення усиновлювача батьківських прав.

Поняття та значення опіки та піклування над дітьми. Встановлення опіки та піклування над дітьми. Права дитини, над якою встановлено опіку або піклування. Права і обов'язки опікунів та піклувальників. Припинення опіки та піклування над дітьми. Звільнення опікунів і піклувальників дитини від їх обов'язків. *Патронат над дітьми.* Прийомна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу.

4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять.

Форми організації освітнього процесу: навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи.

Види навчальних занять: лекція, практичне заняття, семінарське заняття, консультація.

4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Самостійна робота – це робота студента, яка спрямована на засвоєння ним навчального матеріалу і виконується без прямої участі викладача. Її призначення полягає у вивченні питань з тем програми навчальної дисципліни,

опрацюванні рекомендованої та додаткової літератури, нормативно-правових актів, аналізі судової практики, виконанні завдань викладача, закріпленні та систематизації набутих знань й формування навичок та вмінь їх застосування при вирішенні практичних завдань та виконанні творчих робіт. Самостійна робота студента розвиває пізнавальну та творчу активність здобувача, сприяє його самоорганізації та самовихованню.

Формами самостійної роботи є:

- виконання домашніх завдань, підготовка до практичних занять;
- доопрацювання матеріалів лекції;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- складання конспектів тем, що виносяться на самостійне вивчення;
- творча робота студента (виконання науково-дослідних завдань з обраної проблематики, написання рефератів, есе тощо).

4.3. Освітні технології та методи навчання

При викладенні навчальної дисципліни «Сімейне право» застосовуються такі освітні технології:

- проблемне навчання;
- інформаційні технології;
- технологія студенто-центристського навчання;
- модульні технології;
- технології евристичного (дослідницького) навчання;
- інтегральна технологія.

Використовуються такі методи навчання, як:

- дискусія;
- ділова гра;
- кейс-метод (кейс-стаді);
- метод моделювання;

– аналітичний.

4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни

Поточний контроль знань студентів здійснюється шляхом оцінювання активності студентів на практичних заняттях (усного опитування на практичних заняттях), перевірки виконаних завдань, самостійної роботи.

Фонд оціночних засобів: практичні заняття – 75 балів, самостійна робота – 25 балів.

Порядок формування балів за навчальною дисципліною здійснюється за накопичувальним принципом і є підставою одержання студентом оцінки «зараховано» за результатами практичних занять. Якщо студент набрав протягом семестру за підсумками поточного контролю менше 35 балів з навчальної дисципліни, то він одержує оцінку «незараховано».

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється у формі заліку за результатами практичних занять.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Сімейне право» виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого
A	Зараховано – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
B	Зараховано – вище середнього рівня з кількома помилками	80 – 89
C	Зараховано – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок	75 – 79
D	Зараховано – непогано, але зі значною кількістю недоліків	70 – 74

Е	Зараховано – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 – 69
FX	Незараховано – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	35 – 59
F	Незараховано – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс	1 – 34

Рівені оцінювання результатів навчання:

- пороговий (D, E),
- типовий (B, C),
- відмінний (A).

4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР [Електрон. ресурс] // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Цивільний кодекс України Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV [Електрон. ресурс] // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Сімейний кодекс України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 10.01.2002р. № 2947-III [Електрон. ресурс] // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. Режим доступу <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
4. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010р. № 2398-VI [Електрон. ресурс] // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>

5. Про затвердження Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні: Наказ Міністерства юстиції України від 18.10.2000р. № 52/5 [Електрон. ресурс] // Офіц. Веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00>
6. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 21.12.2007р. №11 [Електрон. ресурс] // Офіц. Веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-07>
7. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 № 987-XII [Електрон. ресурс] // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/987-12>
8. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 № 1382-IV [Електрон. ресурс] // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1382-15>
9. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15.11.2001 [Електрон. ресурс] // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2789-14>
10. Про затвердження Інструкції про порядок реєстрації актів громадянського стану в дипломатичних представництвах та консульських установах України: Наказ Міністерства юстиції України та Міністерства закордонних справ України від 23.05.2001 № 32/5/101 [Електрон. ресурс] // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0473-01>
11. Правила внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання: Наказ Міністерства юстиції України від 12.01.2011 № 96/5

[Електрон. ресурс] // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0055-11>

12. Правове регулювання особистих немайнових та майнових відносин між суб'єктами сімейних правовідносин: Роз'яснення Міністерства юстиції України від 05.07.2011 [Електрон. ресурс] // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0048323-11>

13. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 року. Офіційний Вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.

14. Конвенція про стягнення аліментів за кордоном від 20.06.1956. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_425 (дата звернення: 16.01.2018).

15. Конвенція про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання від 02.10.1973. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/973_001 (дата звернення: 16.01.2018).

16. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 року (дата набуття чинності для України –27.09.1991 року). Зібрання чинних міжнародних договорів України. 1990 р. № 1. Ст. 205.

17. Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей від 19.10.1996. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/973_002 (дата звернення: 16.01.2018).

18. Конвенція про правову допомогу і відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22.01.1993 URL:http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_009 (дата звернення: 16.01.2018).

19. Конвенція про контакт з дітьми від 15.05.2003. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_659 (дата звернення: 16.01.2018).

20. Конвенція про згоду на взяття шлюбу, шлюбний вік та реєстрацію шлюбів від 10.12.1962. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_242 (дата звернення: 19.01.2018).

21. Конвенція про громадянство одруженої жінки від 29.01.1957. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_158 (дата звернення: 19.01.2018).
22. Конвенція про визнання розлучень та рішень про роздільне проживання подружжя від 01.06.1970. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_925 (дата звернення: 19.01.2018).
23. Конвенція про право, застосовуване до режимів власності подружжя від 14.03.1978 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_923 (дата звернення: 19.01.2018).
24. Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей від 25.10.1980 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_188/page (дата звернення: 19.01.2018).
25. Конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення від 29.05.93р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_365/page (дата звернення: 19.01.2018).
26. Європейська конвенція про здійснення прав дітей від 25.01.1996. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_135 (дата звернення: 15.01.2018).
27. Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми від 20.05.1980. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_327 (дата звернення: 16.01.2018).
28. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 року (дата набуття чинності для України – 23.03.1976 року). Вісник Конституційного Суду України. 2007. № 11.
29. Про затвердження Положення про дитячі будинки і загальноосвітні школи - інтернати для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: Наказ Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України від 10.09.2012 № 995/557. Офіційний Вісник України. 2012. № 76. Ст. 187.
30. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Служби безпеки України, Державного комітету нафтової, газової та нафтопереробної промисловості України, Міністерства фінансів України щодо

офіційного тлумачення положень пункту 6 статті 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», частин четвертої і п'ятої статті 22 Закону України «Про міліцію» та частини шостої статті 22 Закону України «Про пожежну безпеку» (справа про офіційне тлумачення терміна «член сім'ї») № 5-рп/99 від 03.06.1999 року. Офіційний Вісник України. 1999. № 24.

31. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремого положення частини другої статті 211 Сімейного кодексу України (справа про різницю у віці між усиновлювачем та дитиною) № 3-рп/2009 від 03.02.2009 року. Офіційний Вісник України. 2009. № 11. Ст. 341.

32. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини 1 статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) N 18-рп/2004 від 01.12.2004 року. Офіційний Вісник України. 2004. № 50. Ст. 3288.

33. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням приватного підприємства „ІКІО“ щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 61 Сімейного кодексу України № 1-8/2012 від 19 вересня 2012 року. Офіційний Вісник України. 2012. № 75. Ст. 3038.

34. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 21.12.2007 року «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя». Вісник Верховного Суду України. 2008. № 1.

35. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.05.2006 року «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів». Вісник Верховного Суду України. 2006. № 7.

36. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.03.2007 року «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав». Вісник Верховного Суду України. 2007. № 5.

Підручники, навчальні посібники, монографії, статті тощо:

1. Сімейне право: підручник / за заг. ред.: В. І. Борисової, І. В. Жилінкової. 4-те вид., перероб. і допов. Х.: Право, 2012. 322 с.
2. Сімейне право України: підручник / за заг. ред. Т.В. Боднар та О.В. Дзера. К.: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.
3. Сімейне право : підручник / за заг. ред. В.А. Кройтора та В.Ю. Євко ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 512 с.
4. Харьковская цивилистическая школа: антология семейного права : монографія / под общ. ред. д-р юрид. наук, проф. И.В. Спасибо-Фатеевой. Харьков : Право, 2013. 240 с.
5. Сімейний кодекс України: наук.-практ. коментар / за ред. І. В. Жилінкової. – Х., 2008. 855 с.
6. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: Наук.-практ. коментар. К., 2009. 432 с.
7. Азимов Ч.Н. О соотношении частного и гражданского права. *Проблеми законности*: Респ. міжвідом. наук. зб. Вип. 30. 1995. С. 87 – 91.
8. Антокольская М. В. Место семейного права в системе отраслей частного права (по трудам цивилистов России конца XIX – начала XX века). *Государство и право*. 1995. № 6. С. 30 – 40.
9. Антошкіна В. К. Договірне регулювання відносин подружжя: моногр. Донецьк, 2008. 176 с.
10. Апопій І. Класифікація підстав недійсності шлюбу. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 1. С. 128-130.
11. Апопій І.В. Сімейне право України: навч. посібник. К, 2011. 360 с.

12. Афанас'єва Л. В. Аліментні правовідносини в Україні: моногр. Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. 224 с.
13. Бірюков І. А. Співвідношення природних прав з цивільною правоздатністю і суб'єктивними правами батьків та дітей. *Наукові засади та практика застосування нового Сімейного кодексу України*: матеріали круглого столу (25 трав. 2006 р., м. Київ). Х., 2007. С. 113 - 118.
14. Бичкова С. Представництво інтересів заявника у справах про надання права на шлюб. *Право України*. 2008. № 6. С. 94 – 99.
15. Борисова В. І. Статті 51, 52 Конституції України: Науково-практичний коментар. К., 2003. С. 258 - 265.
16. Ватрас В.А. Про сутність сімейних правовідносин. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2003. № 3– 4 (7 – 8). С. 111 – 188.
17. Ватрас В.А. Генеза поняття «суб'єкти сімейних правовідносин». *Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права*. 2005. № 1– 2 (13– 14). С. 120 – 129.
18. Глиняна К. М. Правове регулювання розлучення за сімейним законодавством України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / К. М. Глиняна; Одес. юрид. акад. Одеса, 2006. 20 с.
19. Гойхбарг А. Г. Новое семейное право. Монография. М., 1918. 88 с.
20. Гопанчук В.С. Сімейне право України: навч. посіб. К., 2009. 304 с.
21. Данилин В.И. Юридические факты в советском семейном праве. Свердловск, 1989. 156 с.
22. Дзера О. В. Власність подружжя і новий Сімейний кодекс України. *Пробл. законності*. 2003. Вип. 63. С. 10 - 14.
23. Дзера О. В. Роздільна власність подружжя. Сімейне право. К., 2002. 217 с.
24. Д'ячкова Н.А. Правові наслідки недійсного шлюбу. *Проблеми цивільного права та процесу*: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. О. А. Пушкіна (22 травн. 2010 р.). Х.: Нац. ун-т внутр. справ, 2010. С. 117-118.

25. Євко В.Ю. Правовий режим майна осіб, між якими був зареєстрований недійсний шлюб або шлюб, визнаний недійсним за рішенням суду. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2010. № 6. С. 90 – 102.
26. Євко В. Ю. Правові форми родинного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. *Вісн. ун-ту внутр. справ*. 1999. Вип. 6. С. 253- 259.
27. Євко В. Ю. Охорона дітей, позбавлених батьківського піклування: історичний аспект. *Право України*. 2001. № 8. С. 107 – 110.
30. Менджул М. В. Надання права на шлюб особам, що не досягли шлюбного віку: окремі проблеми. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2013. № 2 (14). С. 149 – 157.
28. Менджул М. В. Виконання обов'язку по утриманню інших членів сім'ї та родичів в Україні : матеріали X Міжнародної наукової Internet-конференції студентів та молодих вчених „Від громадянського суспільства – до правової держави” (м. Харків, 25 квітня 2014 р.) / ХНУ імені В.Н. Каразіна. Харків, 2014 С. 217–221.
29. Менджул М. В. Порядок розірвання шлюбу з іноземними громадянами в Україні: окремі аспекти : матеріали VI Міжнародн. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів „Закарпатські правові читання”, (м. Ужгород, 25 - 27 квітня 2014 р.) / М-во освіти і науки України, УжНУ. Ужгород, 2014. Т. 2. С. 112–117.
30. Жилинкова И. В. Право собственности супругов: моногр. Х., 1997. 236 с.
31. Жилинкова И. В. Правовой режим имущества членов семьи: моногр. Х., 2000. 398 с.
32. Жилинкова И. В. Брачный договор: моногр. Х., 2009. 128 с.
33. 34. Жилинкова И. Личные неимущественные права и обязанности супругов: парадоксы нового СК: Непредвзятый профессиональный анализ некоторых норм Семейного кодекса Украины. [Електрон. ресурс] // Юрид. практика. – Режим доступу: <http://www.yurpraktika.com/article.php?id=10003509>
34. Жилінкова І. В. Правове регулювання речових відносин у сім'ї: визначення концептуальних підходів. *Право України*. 2011. № 5. С. 105 - 112.

35. Новохатська Я. В. Правове регулювання майнових відносин подружжя (порівняльно-правовий аспект) : автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2006. 20 с.
36. Зілковська Л. М. Правове регулювання усиновлення в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Л. М. Зілковська; Одес. нац. ун-т ім. І. І.Мечникова. Одеса, 2002. 177 с.
37. Калітенко О. М. Особисті відносини подружжя та відносини подружжя стосовно їх майна: дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / О. М. Калітенко. – Х., 2001. 174 с.
38. Кидалова А. Обов'язки та права батьків щодо виховання та розвитку дитини: окремі проблеми. *Право України*. 2004. № 3. С. 88 - 91.
39. Ковтунова Л.Ю. Виникнення та розвиток інституту недійсного шлюбу у сімейному праві. *Від громадянського суспільства – до правової держави: III міжнар. наук.-практ. конф. (24 квіт. 2008 р.)*. Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. С. 189 – 191.
40. Короткова Л. П. Правовой статус фактических воспитателей детей. *Правовоеведение*. 1983. № 3. С. 82.
41. Красицька Л. Визначення походження дитини при застосуванні форм репродуктивної медицини за законодавством України. *Підприємництво, гос-во і право*. 2004. № 7. С. 31 - 33.
42. Красицька Л. Визначення належного відповідача у справах про оспорювання батьківства. *Підприємництво, гос-во і право*. 2008. № 11. С. 153 - 156.
43. Красицька Л. Визнання батьківства за рішенням суду. *Юрид. Україна*. 2008. № 6. С. 42 - 47.
44. Красицька Л. Оспорювання батьківства. *Юрид. Україна*. 2008. № 7. С. 52 - 57.
45. Кузьмичева Л.А. Личные права и обязанности родителей и детей: учеб. пособ. /под ред. Л.А. Кузьмичёва, И.В. Жилинкова. К., 1991. 54 с.

46. Левківський Б. К. Особисті немайнові права та обов'язки членів сім'ї: дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / Б. К. Левківський. К., 2003. 198с.
47. Лепех С. М. Проблеми правового регулювання відносин конкубітату за СК України 2002р. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія юридична. Збірник наукових праць. Львів: ЛьВДУВС. 2010. №3. С. 147-154.
48. Лепех С. М. Особливості укладення одним із подружжя банківських договорів. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XVI регіональної наук.-практ. конф., 8-9 лютого 2010 р.* Л.: Юрид.ф-т Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка, 2010. С. 179 - 180.
49. Лепех С. М. Укладення кредитного договору одним із подружжя. *Цивілістичні читання, присвячені пам'яті І. В. Шершевського, «Основи цивільного законодавства СРСР 1961 року та їх вплив на формування сучасного цивільного законодавства України»:* матеріали наук. інтернет-конф., м. Одеса / відп. ред. Є. О. Харитонов; Нац. ун-т «Юрид.акад. України ім. Ярослава Мудрого». Х.: Право, 2012. С. 181-183.
50. Лепех С. М. Договір патронату за Сімейним кодексом України 2002 року. *Вісн. Львів. нац. ун-ту*. 2004. № 40.
52. Майданик Р.А. Договори про утримання подружжя та дітей. Аномалії в цивільному праві України: навч. - практич. посіб. / відп. ред. Р.А.Майданик. Київ: Юстініан, 2007. 912 с.
52. Мазур О. С. Сімейне право України : навч. посіб. для дистанц, навч. Київ: Університет "Україна", 2005.116 с.
51. Маслов В. Ф. Вопросы общей собственности в судебной практике. М., 1963. 148 с.
52. Масюк В. Как зарегистрировать и расторгнуть брак в Украине /за ред. В. Масюк, Ю. Крайт. Х., 2013. 116 с.
53. Матвеев Г. К. Советское семейное право. М., 1985. 208с.
54. Міненкова Н. О. Усиновлення в Україні. Порядок. Процедура. Судова практика / за ред. Н. О. Міненкової, О.П. Печеного. Х., 2012. 80 с.

55. Надьон В. В. Обов'язки подружжя, що виникають при укладені правочину (договору). *Ефективність норм права*. Зб. наук. праць: матер. VII Міжнар. наук.-практ. конф. (17 лист. 2016 р. м. Київ. Київ. 2016. С. 320-324.
56. Надьон В. В. Обов'язки подружжя, що виникають з приводу спільної сумісної власності. *Проблеми законності*. Вип. 132. 2016. С. 46-55.
57. Надьон В. В. Аналіз статті 65 Сімейного кодексу України. *Актуальні проблеми приватного права*: матер. наук.-практ. конф. присвяч.. 94-й річниці з дня народження д-ра юрид. наук, проф., член-кор. АН УРСР В. П. Маслова (19 лют. 2016 р., м. Харків). Харків: Право, 2016. С. 125-128.
58. Надьон В. В. Правові наслідки укладення договору одним із подружжя без належної згоди другого. *Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав*: матер. наук.-практ. конф. X., 2018. С. 73-78.
59. Надьон В. В. Укладення договору одним із подружжя без належної згоди другого. *Вісник південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2019. № 18. С. 51-58.
60. Надьон В. В. Розпорядження майном одним із подружжя, що є об'єктом права спільної сумісної власності. *Спогади про Людину, Вченого, Науковця (до 60-річчя від Дня народження професора Ірини Володимирівни Жилінкової)* /за заг. ред. Р. О. Стефанчука. Харків: Право, 2019. С. 157-165.
- 61.
62. Негода О. А. Участь батьків у здійсненні неповнолітніми дітьми майнових прав та виконанні обов'язків. *Держава і право. Юрид. і політ.* : зб.наук. пр. Київ : 2001 Вип. 13. С. 242-250.
63. Павлова Л. Реалізація природного права на шлюб, сім'ю, материнство та батьківство. *Право України*. 2004. № 11. С. 46 - 49.
64. Нечаева А. М. Правонарушення в сфері личних семейных отношений: моногр. М., 1991. 238 с.
65. Никитина В. П. Имущество супругов. Саратов, 1975. 376 с.

66. Новохатська Я.В. К вопросу о правовой природе брака. *Право України*. 2002. № 4. С. 131 – 135.
67. Ольховик Л. А. Особисті немайнові права дитини за цивільним законодавством України: дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / Л. А. Ольховик. Х., 2006. 219 с.
68. Райчук А. Б. Поняття «припинення шлюбу», «розірвання шлюбу», «розлучення». Їх співвідношення. *Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шавченка*. Вип. 67 - 69. 2005. С. 127 - 129.
69. Райчук А. Розірвання шлюбу органом реєстрації актів цивільного стану за заявою одного з подружжя. *Юрид. Україна*. 2008. № 6. С. 68-74.
70. Ромовська З. В. Права та обов'язки батьків і дітей: моногр. Л., 1975. 148 с.
71. Ромовская З. В. Защита в советском семейном праве: моногр. Львов, 1985. 180 с.
72. Ромовська З. В. Українське сімейне право: підручн. К.: Правова єдність, 2009. – 500 с.
73. Рубець І. Визначення походження дитини від батьків, які перебувають між собою у шлюбі. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XVIII регіон. наук. - практ. конф. (26-27 січ. 2012 р., м. Львів)*.Л.: 2012. С. 193 - 194.
74. Рубець І. Визначення походження дитини від колишнього подружжя. *Підприємництво, госп-во і право*. 2012. 11. С. 47 - 49.
75. Сафончик О.І. Правове регулювання припинення шлюбу в Україні: дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / О.І. Сафончик. Одеса, 2004.
70. Сімейне право: підручник / за заг. ред. В.І.Борисової, І.В.Жилінкової. Харків: Право, 2012. 320 с.
76. Сергеева С. М. Розлучення як форма припинення шлюбу (історичний аспект). *Бюл.М-ва юстиції України*. 2007. № 4. С. 114 - 122.
77. Спасибо-Фатеева І. В. Корпоративні права подружжя. *Пробл. законності*. 2003. Вип. 63. С. 20 - 26.

78. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту): моногр. К., 2008. 626 с.
79. Таш'ян Р. І. Договір про припинення права на аліменти для дитини у зв'язку з передачею права власності на нерухоме майно. *Пробл. законності*. 2010. Вип. 110. С. 64 - 73.
80. Червяков К. К. Установление и прекращение родительских прав и обязанностей: моногр. М., 1975. 104 с.
81. Чефранова Е. А. Имущественные отношения в российской семье: моногр. М., 2007. 412 с.
82. Шахматов В. П. Усыновление, опека и попечительство: моногр. Красноярск, 1979. 56 с.
83. Явор О. А. Юридичні факти в сімейному праві України: усталені підходи і новітні тенденції : моногр. Х. : Право, 2016. 352 с.
84. Ярема А. Г. Застосування судами нового сімейного законодавства (На допомогу судді). *Вісн. Верхов. Суду України*. 2003. № 1 (35)
85. Irina Zhilinkova. The Marriage Relation ship in Ukraine. The Internation al Survey of Family Law. The Hague/Boston /London. 1994. P. 465 - 483.

СЕНМК

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=103:osnovi-rimskogo-privatnogo-prava&Itemid=151

4.6. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни (за наявності)

Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни

Шифр та назва компетентностей за спеціальністю і/або спеціалізацією	Шифр та назва компетентностей з навчальної дисципліни
ЗК – загальні (універсальні) компетентності	ПК – предметні компетентності з навчальної дисципліни
ЗК – 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.	ПК – 5. Навички застосування аналогії права та аналогії закону для подолання прогалин у правовому регулюванні сімейних відносин. ПК – 7. Навички застосування норм матеріального і процесуального права під час вирішення сімейно-правових казусів. ПК – 11. Уміння моделювати правові ситуації щодо сімейних відносин у навчанні та практичній діяльності.
ЗК – 2. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та нестандартних ситуаціях.	ПК – 5. Навички застосування аналогії права та аналогії закону для подолання прогалин у правовому регулюванні сімейних відносин. ПК – 16. Навички здійснення самостійного аналізу та тлумачення нормативно-правових актів, що регулюють сімейні відносини. ПК – 19. Здатність здійснювати правову кваліфікацію сімейно-правових договорів.
ЗК – 5. Уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати.	ПК – 13. Уміння грамотно і точно формулювати особисту точку зору зі спірних питань сімейного права та належним чином її аргументувати.
ЗК – 6. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел.	ПК – 17. Навички збору і аналізу інформації щодо правового регулювання сімейних відносин з національних і міжнародних джерел.
ЗК – 7. Навички використання інформаційних технологій і баз даних.	ПК – 18. Навички використання інформаційних технологій та баз даних при здійсненні пошуку необхідної інформації щодо правового регулювання сімейних відносин.
ЗК – 9. Здатність працювати самостійно.	ПК – 4. Уміння працювати з джерелами сімейного права. ПК – 12. Здатність виявляти проблеми, що виникають у сфері сімейних відносин, їх аналізувати та пропонувати способи їх вирішення. ПК – 16. Навички здійснення самостійного аналізу та тлумачення нормативно-правових актів, що регулюють сімейні відносини.

ЗК – 11. Здатність приймати неупереджені і вмотивовані рішення.	ПК – 12. Здатність виявляти проблеми, що виникають у сфері сімейних відносин, їх аналізувати та пропонувати способи їх вирішення.
ЗК – 13. Здатність до самоосвіти та навчання протягом усього життя.	ПК – 21. Здатність до самоосвіти у сфері сімейного права.
ЗК – 15. Уміння реалізовувати функції у предметно-практичній діяльності.	ПК – 16. Навички здійснення самостійного аналізу та тлумачення нормативно-правових актів, що регулюють сімейні відносини. ПК – 19. Здатність здійснювати правову кваліфікацію сімейно-правових договорів.
ФКС – фахові компетентності за спеціальністю	
ФКС – 1. Знання теорії (філософії) права.	ПК – 3. Розуміння співвідношення цивільного та сімейного права.
ФКС – 4. Знання Конвенції з захисту прав людини та основоположних свобод, а також прецедентної практики Європейського суду з прав людини.	ПК – 1. Знання положень Конвенції з захисту прав людини та основоположних свобод, Конвенції про права дитини щодо гарантованих прав і свобод учасників сімейних відносин і їх захисту. ПК – 2. Знання прецедентної практики Європейського суду з прав людини щодо захисту прав учасників сімейних відносин.
ФКС – 7. Знання засад і принципів національного права, а також змісту правових інститутів таких фундаментальних галузей права, як: конституційне право, адміністративне і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.	ПК – 3. Розуміння співвідношення цивільного та сімейного права. ПК – 6. Знання основних засад (принципів) сімейного права, інститутів сімейного права та їх змісту. ПК – 8. Знання видів сімейних правовідносин і підстав їх виникнення, зміни та припинення. ПК – 9. Знання елементів сімейних правовідносин. ПК – 10. Знання прав та обов'язків подружжя, батьків і дітей, інших членів сім'ї та способів їх захисту.
ФКС – 8. Навички реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.	ПК – 7. Навички застосування норм матеріального і процесуального права під час вирішення сімейно-правових казусів.
ФКС – 9. Уміння моделювати правові ситуації у професійній діяльності.	ПК – 11. Уміння моделювати правові ситуації щодо сімейних відносин у навчанні та практичній діяльності.
ФКС – 10. Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції.	ПК – 5. Навички застосування аналогії права та аналогії закону для подолання прогалин у правовому регулюванні сімейних відносин. ПК – 12. Здатність виявляти проблеми, що виникають у сфері сімейних відносин, їх аналізувати та пропонувати способи їх вирішення.

	ПК – 13. Уміння грамотно і точно формулювати особисту точку зору зі спірних питань сімейного права та належним чином її аргументувати.
ФКС – 11. Знання правил, методів, прийомів і засобів юридичної техніки.	ПК – 20. Знання правил, методів, прийомів і засобів юридичної техніки та вміння їх застосовувати на практиці при складанні сімейно-правових договорів та документів у сфері сімейних відносин.
ФКС – 12. Навички застосування юридичного письма.	ПК – 20. Знання правил, методів, прийомів і засобів юридичної техніки та вміння їх застосовувати на практиці при складанні сімейно-правових договорів та документів у сфері сімейних відносин.
ФКС – 13. Здатність виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення.	ПК – 5. Навички застосування аналогії права та аналогії закону для подолання прогалин у правовому регулюванні сімейних відносин.
ФКС – 16. Навички логічного, критичного і системного аналізу правових документів.	ПК – 16. Навички здійснення самостійного аналізу та тлумачення нормативно-правових актів, що регулюють сімейні відносини. ПК – 19. Здатність здійснювати правову кваліфікацію сімейно-правових договорів.
ФКС – 17. Навички консультування з правових питань.	ПК – 14. Навички консультування з питань здійснення та захисту сімейних прав. ПК – 15. Вміння вільно орієнтуватися у чинному сімейному законодавстві та застосовувати його на практиці. ПК – 19. Здатність здійснювати правову кваліфікацію сімейно-правових договорів.
ФКС – 18. Навички самостійної підготовки проектів актів правозастосування.	ПК – 15. Вміння вільно орієнтуватися у чинному сімейному законодавстві та застосовувати його на практиці. ПК – 20. Знання правил, методів, прийомів і засобів юридичної техніки та вміння їх застосовувати на практиці при складанні сімейно-правових договорів та документів у сфері сімейних відносин.
ФКС – 19. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.	ПК – 7. Навички застосування норм матеріального і процесуального права під час вирішення сімейно-правових казусів.
ФКП – фахові компетентності за профілем	
ФКП...	

**Карта результатів навчання здобувача вищої освіти,
сформульованих у термінах компетентностей**

Шифр та назва РН за спеціальністю і / або спеціалізацією	Модуль НД	Шифр та назва РН з навчальної дисципліни
РНС – результати навчання за спеціальністю		Результати навчання з навчальної дисципліни
РНС – 1. Демонструвати знання і розуміння сучасних правових доктрин, цінностей, принципів та стандартів у межах різних правових галузей, а також міжнародного та європейського права.	№ 1 № 2	РНС НД – 1.1. Демонструвати знання положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенції про права дитини щодо гарантованих прав і свобод учасників сімейних відносин та розуміти їх значення у регулюванні сімейних відносин і захисті прав їх учасників.
РНС – 2. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ та процесів.	№ 1 № 2 № 2	РНС НД – 1.8. Здійснювати аналіз підстав виникнення сімейних правовідносин. РНС НД – 2.6. Здійснювати системний аналіз колізійних норм сімейного права.
РНС – 3. Пояснювати природу й зміст основних правових інститутів і процедур національного права і особливості їх реалізації та застосування.	№ 1 № 2 № 1 № 1 № 1 № 2 № 2	РНС НД – 1.6. Демонструвати знання основних правових інститутів сімейного права та розуміння їх змісту. РНС НД – 1.12. Демонструвати знання умов і порядку укладення шлюбу. РНС НД – 1.13. Демонструвати знання підстав, умов і порядку припинення шлюбу, визнання шлюбу недійсним, визнання шлюбу неукладеним. РНС НД – 1.15. Здатність визначати види правових режимів майна подружжя та пояснювати їх зміст. РНС НД – 2.1. Демонструвати знання положень сімейного права щодо умов та порядку визначення походження дитини. РНС НД – 2.5. Здатність визначати форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

<p>РНС – 4. Виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод.</p>	<p>№ 1 № 2</p> <p>№ 2</p>	<p>РНС НД – 1.7. Виявляти проблеми у правовому регулюванні сімейних відносин і пропонувати способи їх вирішення відповідно до принципів захисту прав людини, її основоположних свобод.</p> <p>РНС НД – 2.6. Здійснювати системний аналіз колізійних норм сімейного права.</p>
<p>РНС – 5. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання у фундаментальних галузях права.</p>	<p>№ 1 № 2</p> <p>№ 1 № 2</p> <p>№ 1</p>	<p>РНС НД – 1.3. Розуміти значення договору у регулюванні сімейних відносин.</p> <p>РНС НД – 1.5. Демонструвати знання та розуміння особливостей сімейних відносин та їх правового регулювання.</p> <p>РНС НД – 1.15. Здатність визначати види правових режимів майна подружжя та пояснювати їх зміст.</p>
<p>РНС – 6. Визначати особливості публічного і приватного права з урахуванням специфіки їх предмета і методів правового регулювання.</p>	<p>№ 1</p> <p>№ 1</p>	<p>РНС НД – 1.2. Визначати особливості сімейного права з урахуванням специфіки його предмета і методів правового регулювання.</p> <p>РНС НД – 1.3. Розуміти значення договору у регулюванні сімейних відносин.</p>
<p>РНС – 8. Визначати правосуб'єктність суб'єктів приватного права.</p>	<p>№ 1 № 2</p>	<p>РНС НД – 1.10. Визначати правосуб'єктність учасників сімейних правовідносин сімейного права, їх права та обов'язки.</p>
<p>РНС – 10. Визначати каталог прав і свобод людини і громадянина та їх право на судовий захист.</p>	<p>№ 1 № 2</p> <p>№ 2</p> <p>№ 2</p>	<p>РНС НД – 1.14. Визначати особисті немайнові та майнові права подружжя, порядок і способи їх захисту.</p> <p>РНС НД – 2.3. Визначати особисті немайнові та майнові права та обов'язки батьків і дітей, порядок і способи захисту прав.</p> <p>РНС НД – 2.4. Визначати права та обов'язки членів сім'ї та родичів.</p>
<p>РНС – 12. Здатність продемонструвати знання і розуміння структурних підсистем матеріального і процесуального права.</p>	<p>№ 1 № 2</p>	<p>РНС НД – 1.2. Визначати особливості сімейного права з урахуванням специфіки його предмета і методів правового регулювання.</p>

	№ 2	РНС НД – 2.2. Здатність продемонструвати знання положень чинного законодавства щодо встановлення факту батьківства (материнства) та оспорування батьківства (материнства).
РНС – 13. Здатність здійснювати юридичну кваліфікацію.	№ 1 № 2 № 1 № 2 № 2	РНС НД – 1.9. Здатність здійснювати юридичну кваліфікацію відносин у сімейному праві. РНС НД – 1.15. Здатність визначати види правових режимів майна подружжя та пояснювати їх зміст. РНС НД – 2.2. Здатність продемонструвати знання положень чинного законодавства щодо встановлення факту батьківства (материнства) та оспорування батьківства (материнства). РНС НД – 2.5. Здатність визначати форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.
РНС – 14. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів.	№ 1 № 2 № 1 № 2	РНС НД – 1.16. Здійснювати аналіз змісту шлюбного договору і інших договорів у сфері сімейного права. РНС НД – 1.18. Застосовувати нормативно-правові акти при вирішенні проблемних питань у сфері сімейних правовідносин.
РНС – 15. Підготувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку.	№ 1 № 2	РНС НД – 1.17. Підготувати проекти договорів у сфері сімейного права.
РНС – 16. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав, свобод та інтересів суб'єктів права.	№ 1 № 2 № 1 № 2	РНС НД – 1.11. Надавати консультації щодо особливостей здійснення сімейних прав та виконання обов'язків учасниками сімейних відносин та способів захисту їх прав, свобод та інтересів. РНС НД – 1.17. Підготувати проекти договорів у сфері сімейного права.
РНС – 18. Виокремлювати юридично значущі факти і формулювати обґрунтовані правові висновки.	№ 1 № 2 № 2	РНС НД – 1.8. Здійснювати аналіз підстав виникнення сімейних правовідносин. РНС НД – 2.1. Демонструвати знання положень сімейного права щодо умов та порядку визначення походження дитини.

	№ 2	РНС НД – 2.2. Здатність продемонструвати знання положень чинного законодавства щодо встановлення факту батьківства (материнства) та оспорювання батьківства (материнства).
РНС – 19. Використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності.	№ 1 № 2	РНС НД – 1.4. Демонструвати знання понятійного апарату в сфері сімейного права та навички його застосування.
РНС – 20. Відшукувати професійну інформацію й використовувати інформаційні технології і бази даних для професійної діяльності.	№ 1 № 2	РНС НД – 2.7. Відшукувати необхідну інформацію щодо регламентації сімейних відносин, використовуючи інформаційні технології і бази даних.
РНП – результати навчання за спеціалізацією		...
РНП ...		

**Матриця зв'язків між модулями навчальної дисципліни «Сімейне право»,
результатами навчання та предметними компетентностями у програмі
навчальної дисципліни**

Результати навчання за навчальною дисципліною / модулями	Предметні компетентності																				
	ПК -1	ПК -2	ПК -3	ПК -4	ПК -5	ПК -6	ПК -7	ПК -8	ПК -9	ПК -10	ПК -11	ПК -12	ПК -13	ПК -14	ПК -15	ПК -16	ПК -17	ПК -18	ПК -19	ПК -20	ПК -21
	Сімейне право / Модуль 1																				
РНС НД – 1.1.	x																				
РНС НД – 1.2.			x																		
РНС НД – 1.3.				x																	
РНС НД – 1.4.															x	x					
РНС НД – 1.5.					x		x														
РНС НД – 1.6.						x															
РНС НД – 1.7.					x							x									
РНС НД – 1.8.								x													
РНС НД – 1.9.								x													
РНС НД – 1.10.								x		x											
РНС НД – 1.11.														x	x						
РНС НД – 1.12.						x															
РНС НД – 1.13.						x															
РНС НД – 1.14.										x											
РНС НД – 1.15.						x															
РНС НД – 1.16.																			x		
РНС НД – 1.17.																				x	
РНС НД – 1.18.															x						
Сімейне право / Модуль 2																					
РНС НД – 2.1.						x		x													
РНС НД – 2.2.							x									x					
РНС НД – 2.3.										x											
РНС НД – 2.4.										x											
РНС НД – 2.5.						x		x													
РНС НД – 2.6.																x					
РНС НД – 2.7.																			x		